

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת וירא

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 411)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת וירא התשפ"ו

"אני אברך ולי נאה לברך"

א. "וְאֶבְרַחְם בֶּן מֵאָת שָׁנָה, בְּהוֹלֵד לוֹ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ. וַתֹּאמֶר שָׂרָה, צַחֵק עֲשֵׂה לִי אֱלֹהִים, כָּל הַשְּׂמֵעַ יִצְחָק לִי. וַתֹּאמֶר, מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם, הִינִיקָה בָּנִים שָׂרָה, כִּי לִדְתֵי בֶן לִזְקֵנִיו. וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד, וַיִּגְמַל, וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתָּה גְדוֹל - בְּיוֹם הַגְּמִל אֶת יִצְחָק", (בראשית, כא, ה' - ח').

ב. על מאמר הכתוב ¹, "מְצַרְף לְכֶסֶף, וְכוּר לְזָהָב, וּבַחַן לְבֹת יְהוָה", כתב אדונינו הגר"א זיע"א:

"פירוש, שהבחינה להכסף ², הוא בְּמִצְרָף,

ובחינת הזהב ³, הוא בְּכוּר,

אבל בוחן לבות, הוא ה' לבדו, ואין אדם יכול להבחין זה.

והעניין, כי 'כסף' הוא המצוות, ו-'זהב' הוא התורה, וכולן יכול האדם להבחין אם הוא כמצוותה,

אבל הלב, בחינתו ל-ה' הבוחן לבות".

ולאחר דברים אלו, הביא רבינו זיע"א, מדברי ה"זוהר הקדוש" ⁴:

" מְצַרְף לְכֶסֶף' - דא אברהם,

'וְכוּר לְזָהָב' - דא יצחק,

'וּבַחַן לְבֹת יְהוָה' - דא יעקב".

¹ משלי, יז' - ג'.

² "בחינה", היינו מירוק וצחצוח.

³ כנ"ל.

⁴ "תיקוני הזוהר", תיקון סט'.

והדבר צריך ביאור:

היאך קשורים דברים אלו שכתב ה"זוהר הקדוש", אל האבות הקדושים?
והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "נח" ⁵, "אֶת קִשְׁתִּי נָתַתִּי בְּעֵנֶן, וְהִיָּתָה לְאוֹת בְּרִית,
בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ", כתב ה"זוהר הקדוש" ⁶:

"מאי 'קִשְׁתִּי'?"

כְּמָה דְאִתְמַר בְּיוֹסֵף, דְּכָתִיב ⁷, 'וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתּוֹ'.

**בְּגִין דְּיוֹסֵף צְדִיק אַקְרִי, וּבְגִין כְּדֵן קִשְׁתּוֹ דָּא בְּרִית דְּקִשְׁתִּי דְאִתְפְּלִיל בְּצְדִיק, דְּבְרִית
דָּא בְּדָא אֶתְאַחִיד,**

וּבְגִין דְּנַח הוּא צְדִיק, קִיִּמָּא דִּילֵיהּ קִשְׁתִּי" ⁸.

ומבואר מדבריו הקדושים:

שמחמת שהיה נח "שומר הברית", הוא זכה להינצל מן המבול.

וכמו כן, מחמתו, באה אות הקשת לעולם, הרומזת על "שומרי הברית",

להורות, שעל ידי שמירת אות ברית קודש, ינצל העולם מן הפורענות.

והנה, עוד מצינו בעניין הקשת, בדברי ה"זוהר הקדוש" ⁹:

שגוּוּנֵי הַקֶּשֶׁת, רומזים למרכבה העליונה,

⁵ בראשית, ט' - יג'.

⁶ חלק א', דף ע"א ע"ב.

⁷ בראשית, מט' - כד'.

⁸ ותרגום דבריו הקדושים:

"מה זֶה 'קִשְׁתִּי'?"

כְּמֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּיוֹסֵף, שְׁכָתוּב (בראשית, מט' - כד'), 'וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתּוֹ'.

משום שְׁיוֹסֵף נִקְרָא צְדִיק. וְלִכֵּן קִשְׁתּוֹ, זוּ בְּרִית שֶׁל הַקֶּשֶׁת שְׁנִכְלָלַת בְּצְדִיק, שֶׁהַבְּרִית זֶה עִם זֶה נֶאֱחָז,

וּמְשֻׁם שְׁנַח הוּא צְדִיק, הַבְּרִית שֶׁל קִשְׁתִּי.

⁹ חלק א', דף ע"א ע"ב.

ובגווניו, יש ג' צבעים: ירוק, אדום ולבן.

ובמקום אחר ¹⁰, כתב ה"זוהר הקדוש":

רבי אלעזר אמר -

לעולם לא אתלבש קשת דא, אלא בלבושא דאבהן קדמאי,

ירוק וסומק וחינור.

ירוקא, דא לבושא דאברהם, אצטבע לבושא דא, כד נפק מניה ישמעאל.

סומקא, דא גוון יצחק, דאתיא סומקא ואצטבע, כד נפיק מניה עשו,

ואתמשך ההוא סומקא לתתא, עד ככבא דמאדים, דאתאחיד ביה עשו.

חנורא, דא איהו לבושא טבא דיעקב, דהא לא אשתנו אנפוהי לעלמין.

רבי אבא אמר -

אאות הוא!

אבל, הכי אמר בוצינא קדישא -

חנור, דא אברהם, דאתלבן בחנורא דנורא.

סומקא, דא יצחק ודאי.

ירוק, דא הוא יעקב, דקימא בין תרין גוונים,

וכתיב ביה בייעקב ¹¹, 'לא עתה יבוש יעקב, ולא עתה פניו יחנורו',

דהא, כל ערסיה שלים הוה.

והכי הוא, 'לא עתה יבוש יעקב', לאתחזאה בגוון סומק, כיצחק דנפק מניה עשו,

'ולא עתה פניו יחנורו', כאברהם, לאתחזאה בגוון חנור, דנפק מניה ישמעאל.

אלא, נטל גוונים, לאתעטרא בהו, על אבהן דיליה,

ובאלין לבושין מתלבשת קשת, בשעתא דאתחזי קמי מלכא" ¹².

¹⁰ פרשת "פנחס", דף רטו' ע"א.

¹¹ ישעיה, כט' - כב'.

ולאור דבריו הקדושים, נוכל בסייעתא דשמיא ליתן ביאור ודרך, בביאור מאמר הכתוב ¹³, "מִצְרַף לְפָסֶף, וְכוּר לְזָהָב, וּבַחַן לְבוֹת יְהוָה", וכדלעיל.

דהנה, על מאמר הכתוב הלזה, הובאה לעיל, דרשת ה"זוהר הקדוש" ¹⁴:

" מִצְרַף לְפָסֶף' - דא אברהם,

¹² ותרגום דבריו הקדושים:

רבי אלעזר אָמר -

לעולם לא מתלבשת קֶשֶׁת זו, אלא בלבוש האבות הראשונים,

ירק אדם ולבן.

ירק, זה לבוש אברהם, וצבע לבוש זה, כְּשִׁיצָא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעְאֵל.

אדם, זה הגון של יצחק, שְׁבָא אָדָם וְנִצְבַּע, כְּשִׁיצָא מִמֶּנּוּ עֵשָׂו,

וּנְמַשֵּׁךְ אוֹתוֹ הָאָדָם לְמִטָּה, עַד כּוֹכַב מֵאֲדָיִם, שְׁנֶאֱחַז בּוֹ עֵשָׂו.

לבן, זהו לבוש טוב של יעקב, שְׁהָרִי לֹא הִשְׁתַּנּוּ פָּנָיו לְעוֹלָמִים.

רבי אבא אָמר -

יְפָה הוּא!

אבל, כך אמר המנורה הקדושה -

לבן, זה אברהם, שְׁהִתְלַבֵּן בְּלֶבֶן הָאֵשׁ.

אדם, זה ודאי יצחק.

ירק, זהו יעקב, שְׁעוֹמֵד בֵּין שְׁנֵי גֹנִים.

וְכָתוּב בּוֹ בְּיַעֲקֹב (ישעיה, כט' - כב'), 'לֹא עֲתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב, וְלֹא עֲתָה פָּנָיו יִחְוָרוּ',

שְׁהָרִי, כֹּל מִטָּתוֹ הֵיטָה שְׁלֵמָה.

וכך הוא, 'לא עתה יבוש יעקב', להראות בגון אדם, כִּי־יִצְחָק שִׁיצָא מִמֶּנּוּ עֵשָׂו,

'ולא עתה פָּנָיו יִחְוָרוּ', כמו אברהם, להראות בגון לבן, שִׁיצָא מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעְאֵל.

אלא, לקח גֹּנִים, להתעטר בהם על האבות שלו.

ובלבושים הללו, מתלבשת הקֶשֶׁת, בְּשַׁעַה שְׁנֹרְאִית לְפָנָי הַמֶּלֶךְ.

¹³ משלי, יז' - ג'.

¹⁴ "תיקוני הזוהר", תיקון סט'.

וְכֹרֵךְ לְזָהָב - דא יצחק,

וּבְחֵן לְבוֹת יְהוָה - דא יעקב."

וביאור דבריו הקדושים, כך הם:

א. מְצַרֵּף לְפָסָף - דא אברהם:

מידתו של אברהם אע"ה, היתה "מידת החסד",

וכמאמר הכתוב ¹⁵, "חֶסֶד לְאַבְרָהָם".

והנה, צבע לבן, שורשו ב-"מידת החסד" ¹⁶,

ולפיכך, הצבע הלבן אשר נראה בקשת, הוא כנגד אברהם אע"ה.

ב. וְכֹרֵךְ לְזָהָב - דא יצחק:

מידתו של יצחק אע"ה, היתה "מידת הגבורה ומידת הדין".

והנה, צבע אדום אשר שורשו בצבע זהב ¹⁷, שורשו ב-"מידת הגבורה ומידת

הדין" ¹⁸,

ולפיכך, הצבע האדום אשר נראה בקשת, הוא כנגד יצחק אע"ה.

ג. וּבְחֵן לְבוֹת יְהוָה - דא יעקב:"

¹⁵ מיכה, ז' - ב'.

¹⁶ וסימנך, "חלב",

ראשי תיבות: בְּחִינַת לְבַן חֶסֶד.

(הגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א, בספרו הקדוש "ישרש יעקב", ערך חל').

¹⁷ חטא העגל, נעשה על ידי נתינת תכשיטי זהב,

וכמאמר הכתוב (שמות, לב' - כד'), "וְאָמַר לָהֶם, לְמִי זָהָב הַתְּפָרְקוּ, וַיִּתְּנוּ לִי, וְאֶשְׁלָכֶהוּ בָאֵשׁ, וַיֵּצֵא הָעֶגְלָה הַזֶּה".

ועל כך, ניתנה מצוות פרה אדומה לכפרה,

וכאומרם ז"ל (מדרש תנחומא, פרשת "חוקת", אות ח'), "תבוא האם, ותקנח צואת בנה".

¹⁸ יעויין בספר הקדוש "קהלת יעקב" (ערך בר), להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א.

מידתו של יעקב אע"ה, היתה "מידת תפארת",
והנה, צבע ירוק, שורשו ב-"מידת תפארת"¹⁹,
ולפיכך, הצבע הירוק אשר נראה בקשת, הוא כנגד יעקב אע"ה.
והנה, אצל יעקב אע"ה, אשר היתה מידתו "תפארת", שהוא שילוב מידות "חסד
וגבורה",
והיינו, "עזות דקדושה", בבחינת "שמאל דוחה", למקטרגים ולמשטינים,
ו"אהבה וחסד", בבחינת "ימין מקרבת", לנוהגים בקדושה ובטהרה,
יכולים היינו לטעות בדרכיו ובמעשיו.
ולפיכך, העיד עליו הבורא ית"ש, "וּבַחַן לְבוֹת יְהוָה - דא יעקב",
ללמדנו, שכל מעשיו היו לכבוד הבורא ית"ש, בכדי להוציא לאור עולם יב' שבטי
י-ה.

ג. במשנה במסכת פסחים²⁰, למדנו:
"עַרְבֵי פְסָחִים, סְמוּךְ לַמִּנְחָה, לֹא יֹאכַל אָדָם עַד שֶׁתִּחַשֵׁף.
וְאֶפְלוּ עָנִי שֶׁבִישְׂרָאֵל, לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיִּסַּב.
וְלֹא יִפְחֲתוּ לוֹ מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן, וְאֶפְלוּ מִן הַתְּמַחוּי".
ודין זה, פסקו ה"שולחן ערוך" להלכה²¹:
"אֶפְלוּ עָנִי הַמִּתְפָּרֵס מִן הַצְּדָקָה, יִמְכֹר מִלְּבוּשׁוֹ אוֹ יִלְוֶה אוֹ יִשְׁכִּיר עֲצָמוֹ, בְּשִׁבְלֵי
יַיִן לְ-ד' כּוֹסוֹת".
ובטעם תקנת רבותינו ז"ל בעניין שתיית ארבע כוסות, מצינו ז' טעמים. וכדלהלן:
א. דעת רבי יוחנן משם רבי בנייה²²:

¹⁹ יעוין בספר הקדוש "קהלת יעקב" (ערכים ה'-הב'-יר'), להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א.

²⁰ פ"י מ"א.

²¹ או"ח, סימן תעב' סעיף יג'.

"כנגד ארבע גאולות,

לְכֹן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם וְגוּמַר ²³, 'וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעַם'
וְגוּמַר ²⁴,

וְהוֹצֵאתִי ²⁵, 'וְהִצַּלְתִּי' ²⁶, 'וְגָאֵלְתִּי' ²⁷, 'וְלִקְחֹתִי' ²⁸."

וּבִיָּאֵר בְּזֶה ה"פְּנֵי מֹשֶׁה":

"ארבע לשונות של גאולה, שהוזכרו בפרשה, כשנתבשרו על גאולת מצרים."

ב. דעת רבי יהושע בן לוי ²⁹:

²² ירושלמי, מסכת פסחים, פרק י' הלכה א', (דף סח' ע"ב).

²³ שמות, ו' - ו':

"לְכֹן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלֹת מִצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתֵם, וְגָאֵלְתִּי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֻלִים".

²⁴ שמות, ו' - ז':

"וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעַם, וְהִיִּיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים, וְיִדְעֹתֶם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלֹת מִצְרַיִם".

²⁵ שמות, ו' - ו':

"לְכֹן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלֹת מִצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתֵם, וְגָאֵלְתִּי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֻלִים".

²⁶ שמות, ו' - ו':

"לְכֹן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלֹת מִצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתֵם, וְגָאֵלְתִּי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֻלִים".

²⁷ שמות, ו' - ו':

"לְכֹן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלֹת מִצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתֵם, וְגָאֵלְתִּי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֻלִים".

²⁸ שמות, ו' - ז':

"וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעַם, וְהִיִּיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים, וְיִדְעֹתֶם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלֹת מִצְרַיִם".

²⁹ ירושלמי, מסכת פסחים, פרק י' הלכה א', (דף סח' ע"ב).

"כנגד ארבעה כוסות של פרעה,

יְכוֹס פְּרַעַה בְּיַדִּי³⁰, וְאֶשְׁחַט אֶתְּם אֶל כּוֹס פְּרַעַה³¹, וְאֶתֶּן אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרַעַה³², וְנִתְּתָה כּוֹס פְּרַעַה בְּיַדִּי וְגוֹמֵר³³."

וביאר בזה ה"פני משה":

"לפי שבאותו חלום של שר המשקים, נתבשר יוסף הצדיק על הגאולה,

כְּדַרְשׁ חַז"ל, מִקְרָא³⁴, וְהִנֵּה גָּפֹן לְפָנָי."

וכוונת רבינו זיע"א, לדברי רבותינו ז"ל במדרש³⁵:

"וַיִּסְפַּר שֵׁר הַמְּשָׁקִים ... וְהִנֵּה גָּפֹן לְפָנָי³⁶ - אֱלוֹי יִשְׂרָאֵל,

שֶׁנֶּאֱמַר³⁷, גָּפֹן מִמִּצְרַיִם תִּסְיַעֵי.

וַיִּבְגְּפוּ שְׁלֶשֶׁה שָׁרִיגִים³⁸ - מִשָּׁה אֶהְרֹן וּמְרִיָם.

יְהוּא כְּפָרְחָתִי³⁹ - הַפְּרִיחָה גְּאֻלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

³⁰ בראשית, מ' - יא':

"יְכוֹס פְּרַעַה בְּיַדִּי, וְאֶקַּח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֶתְּם אֶל כּוֹס פְּרַעַה, וְאֶתֶּן אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרַעַה."

³¹ בראשית, מ' - יא':

"יְכוֹס פְּרַעַה בְּיַדִּי, וְאֶקַּח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֶתְּם אֶל כּוֹס פְּרַעַה, וְאֶתֶּן אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרַעַה."

³² בראשית, מ' - יא':

"יְכוֹס פְּרַעַה בְּיַדִּי, וְאֶקַּח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֶתְּם אֶל כּוֹס פְּרַעַה, וְאֶתֶּן אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרַעַה."

³³ בראשית, מ' - יג':

"בְּעוֹד שְׁלֶשֶׁת יָמִים, יֵשֵׁא פְּרַעַה אֶת רֹאשׁוֹ, וְהִשִּׁיבָךְ עַל כַּנֶּךְ, וְנִתְּתָה כּוֹס פְּרַעַה בְּיַדִּי, כַּמְשַׁפֵּט הַרְאִשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מְשַׁקְהוֹ."

³⁴ בראשית, מ' - ט':

³⁵ בראשית רבה, פרשה פח', ה'.

³⁶ בראשית, מ' - ט':

³⁷ תהילים, פ' - ט':

³⁸ בראשית, מ' - י':

יְעֲלֶתְהָ נֹצֵהוּ⁴⁰ - הַנֹּצֵה גְאֻלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

יְהַבְשִׁילוּ אֶשְׁכְּלֶתֶיךָ עֲנָבִים⁴¹ - גִּפְּוֹן שֶׁהִפְרִיחָהּ, מִיַּד הַנֹּצֵה. עֲנָבִים שֶׁהִנְצוּ, מִיַּד בְּשָׁלוֹ.

יְכֹסֵס פְּרָעָה בְּיָדָיו⁴² - מִפְּאֵן קִבְעוּ חֲכָמִים, אֲרִבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל לַיְלִי פֶּסַח".

ג. דעת רבי לוי⁴³ :

"כנגד ארבעה מלכויות".

וביאר בזה ה"קרבן העדה":

כנגד ארבעה מלכויות ששיעבדו את עם ישראל: כַּשְׂדִּים, מִדְּיָ, יוֹן, אֲדוּם.

ד. דעת רבנן⁴⁴ :

"כנגד ד' כוסות של פורענות, שהקדוש ברוך הוא עתיד להשקות את אומות העולם,

'כִּי כֹה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲלֵי, קַח אֶת כּוֹס הַיַּיִן הַחֲמֵה' וגומר⁴⁵, 'כּוֹס זָהָב בְּבַל בְּיַד ה' ⁴⁶, 'כִּי כּוֹס בְּיַד ה' ⁴⁷, 'יִמְטֵר עַל רְשָׁעִים פַּחִים, אִשׁ וְגִפְרִית, וְרוּחַ זִלְעָפוֹת מִנֶּת כּוֹסִים⁴⁸."

³⁹ בראשית, מ' - י'.

⁴⁰ בראשית, מ' - י'.

⁴¹ בראשית, מ' - י'.

⁴² בראשית, מ' - יא'.

⁴³ ירושלמי, מסכת פסחים, פרק י' הלכה א', (דף סח' ע"ב).

⁴⁴ ירושלמי, מסכת פסחים, פרק י' הלכה א', (דף סח' ע"ב).

⁴⁵ ירמיה, כה' - טו'.

"כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲלֵי, קַח אֶת כּוֹס הַיַּיִן הַחֲמֵה הַזֹּאת מִיַּד, וְהִשְׁקִיתָהּ אֶת כָּל הַגּוֹיִם, אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁלֵחַ אוֹתָךְ אֲלֵיהֶם".

⁴⁶ ירמיה, נא' - ז'.

"כּוֹס זָהָב בְּבַל בְּיַד יְהוָה, מִשְׁפָּרֵת כָּל הָאָרֶץ, מִיַּיִן שֶׁתּוֹ גּוֹיִם, עַל כֵּן יִתְהַלְלוּ גּוֹיִם".

וביאר בזה ה"פני משה":

"כלומר, שמרמזין הן, גם על הגאולה העתידה."

ובביאור העניין, כתב רבינו דוד אבודרהם זיע"א⁴⁹, וכן הוא בדברי רבותינו ז"ל במדרש⁵⁰:

"וּכְנָגְדוֹן, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁקֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יְשׁוּעָה, לְעֵתִיד לְבֹא,

שְׁנֵאמַר: 'ה' מְנַת חֶלְקֵי וְכוּסֵי'⁵¹, 'דְּשִׁנְתָּ בְּשִׁמּוֹן רֵאשֵׁי כּוֹסֵי רְנִיָּה'⁵², 'כּוֹס יְשׁוּעָתִי'⁵³ - שְׁתֵּי יְשׁוּעוֹת, אֶחָד לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחַ, וְאֶחָד לְיָמוֹת גּוֹג וּמְגוֹג.

אָמַר לוֹ⁵⁴, אַתָּה בְּשִׁרְתָּנִי בְּשׁוֹרָה טוֹבָה, אִף אֲנִי מִבְּשִׁרְךָ בְּשׁוֹרָה טוֹבָה, בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים, יִשָּׂא פְרָעָה אֶת רֵאשֶׁךְ'⁵⁵."

ה. כתב ה"אליה רבה"⁵⁶, משם ה"מטה משה"⁵⁷:

⁴⁷ תהילים, עה' - ט':

"כי כוס ביד יהוה, ויין חמר מלא מסך, ויגר מזה אף שמריה, ומצו ישתו כל רשעי ארץ".

⁴⁸ תהילים, יא' - ו':

"ימטר על רשעים פחים, אש וגפרית, ורוח זלעפות מנת כוסם".

⁴⁹ סדר ההגדה ופירושה.

⁵⁰ "ילקוט שמעוני", (פרשת "וישב", רמז קמז').

⁵¹ תהילים, טז' - ה'.

⁵² תהילים, כג' - ה'.

⁵³ תהילים, קטז' - יג'.

⁵⁴ היינו:

יוסף הצדיק ע"ה לשר המשקים.

⁵⁵ בראשית, מ' - יג'.

⁵⁶ או"ח, סימן תעב', סעיף קטן יב'.

⁵⁷ סימן תרז'.

"כוס ראשון, אשר בחר בנו בימי אברהם.

כוס שני, הודאה על גאולת מצרים.

כוס שלישי, כנגד זמן הגלות.

כוס רביעי, כנגד גאולה עתידה".

ו. עוד כתב ה"אליה רבה" ⁵⁸, משם ה"מטה משה" ⁵⁹ :

"כוס ראשון, שניצולו משיעבוד מצרים, כי בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים ⁶⁰ .

כוס שני, יציאת מצרים.

כוס שלישי, שעשה בהם שפטים.

כוס ד', על מתן תורה".

ז. עוד כתב ה"אליה רבה" ⁶¹, משם ה"מטה משה" ⁶² :

"כנגד ד' אותיות ה-ו-י-ה".

ובביאור העניין, כתב רבינו בחיי זיע"א ⁶³ :

"כוס ראשון של קידוש, כנגד אות יו"ד - שהוא קודש,

וכן הוא אומר ⁶⁴, 'שְׂאוּ יְדְכֶם קִדְשִׁי,

כוס ב' שאומר עליו ההגדה, והוא סיפור הניסים, כנגד אות ה"א, שמשם נמשכים הניסים והמכות.

⁵⁸ או"ח, סימן תעב', סעיף קטן יב'.

⁵⁹ סימן תרז'.

⁶⁰ ראש השנה, יא' ע"א.

⁶¹ או"ח, סימן תעב', סעיף קטן יב'.

⁶² סימן תרז'.

⁶³ שמות, יב' - כג'.

⁶⁴ תהילים, קלד' - ב'.

כוס ג' של ברכת המזון, כנגד אות וי"ו, שנקרא 'שמים',

ממה שכתוב ⁶⁵, 'וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם'.

ומשם בא המזון, ממה שכתוב ⁶⁶, 'הִנְנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם'.

כוס ד' שאומר עליו שפוך חמתך, כנגד ה"א אחרונה, שהיא מידת הדין. וזה מבואר".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "וישב" ⁶⁷, 'וּבִגְפוֹן שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִים, וְהוּא כְּפָרְחַת עֶלְתָּה נְצָה, הַבְּשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלֶתְיָה עֲנָבִים', דרשו רבותינו ז"ל ⁶⁸:

"אמר רבי יהושע בן לוי -

גִּפְוֹן - זו תורה,

שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִים - זה בָּאֵר עֲמוּד עֲנָן וּמֹן,

וְהוּא כְּפָרְחַת עֶלְתָּה נְצָה - אלו הַבְּפוּרִים,

הַבְּשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלֶתְיָה עֲנָבִים - אלו נסכים.

רבי ירמיה בר אבא אמר -

גִּפְוֹן - אלו ישראל,

וכן הוא אומר ⁶⁹, 'גִּפְוֹן מִמְצָרִים תִּסְיַע'.

וכעין זה, דרשו רבותינו ז"ל במדרש ⁷⁰:

"וַיִּסְפָּר שֶׁר הַמַּשְׁקִים ... וְהִנֵּה גִפְוֹן לְפָנָי ⁷¹ - אלו ישראל,

⁶⁵ מלכים א', ח' - לב'.

⁶⁶ שמות, טז' - ד'.

⁶⁷ בראשית, מ' - י'.

⁶⁸ חולין, צב' ע"א.

⁶⁹ תהילים, פ' - ט'.

⁷⁰ בראשית רבה, פרשה פח', ה'.

⁷¹ בראשית, מ' - ט'.

שְׁנָאֵמַר ⁷², גִּפְּן מִמְצָרִים תִּסְיַעַי.

וּבִגְּפֹן שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִים ⁷³ - מֹשֶׁה אָהָרֹן וּמְרִים.

וְהוּא כְּפָרְחֹתִי ⁷⁴ - הַפְּרִיחָה גְּאֵלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

עֲלֵתָה נֹצֵה ⁷⁵ - הַנֹּצֵה גְּאֵלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

יְהַבְּשִׁילוּ אֶשְׁפֹּלְתֶיךָ עֲנָבִים ⁷⁶ - גִּפְּן שֶׁהַפְּרִיחָה, מִיָּד הַנֹּצֵה. עֲנָבִים שֶׁהַנֹּצֵה, מִיָּד בְּשָׁלוֹ.

יְכוּס פֶּרְעָה בְּיָדֵי ⁷⁷ - מִפָּאֵן קָבְעוּ חֲכָמִים, אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל לַיְלִי פֶּסַח".

וידועה ומפורסמת, הקושיא בזה:

א. היאך קשורה גאולתן של עם ישראל, לחלומו של שר המשקים?

ב. מה עניין תקנת ארבע כוסות של לילי פסח, עם חלומו של יוסף הצדיק ע"ה?

ד. על מאמר הכתובים ⁷⁸, "וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם, שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וַיְהִי בְּעֶצְם הַיּוֹם הַזֶּה, יִצְאוּ כָּל צְבָאוֹת יְהוָה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", כתב התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

"וַיּוֹמְרָא דְּתִיבּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, תִּלְתִּין שְׁמִיטִין דְּשָׁנִין, דְּסִכּוּמָהוֹן מֵאֲתָן וְעֶשְׂרִי שָׁנִין,

⁷² תהילים, פ' - ט'.

⁷³ בראשית, מ' - י'.

⁷⁴ בראשית, מ' - י'.

⁷⁵ בראשית, מ' - י'.

⁷⁶ בראשית, מ' - י'.

⁷⁷ בראשית, מ' - יא'.

⁷⁸ שמות, יב' - מ'.

ומנן ארבע מאה ותלתין שניו, מן דמליל יי לאברהם, מן שעתיא דמליל עמיה
בחמיסר בניסן, ביני פסווגיאי, עד יומא דנפקו ממצרים.
והנה מסוף תלתין שניו, מדאיתגזרת גזירתא דא, עד דאיתיליד יצחק,
עד דנפקו פריקין ממצרים, ארבע מאה שניו,
והנה בכרו יומא דין, נפקו כל חיליא דיי פריקין, מארעא דמצרים".

ותרגום דבריו הקדושים :

והימים אשר ישבו בני ישראל במצרים, שלוש שמיטות שנים, שהסכום
שלהם מאתים ועשר שנים,

ומניין ארבע מאות ושלוש שנים, מן הזמן אשר דיבר הקדוש ברוך הוא עם
אברהם אע"ה, מן אותה השעה שדיבר עמו הקדוש ברוך הוא ב-טו' בניסן,
בברית בין הבתרים, עד היום אשר יצאו ממצרים.

ויהי מסוף שלוש שנים, כאשר נגזרה הגזירה הזאת, עד שנולד יצחק אע"ה,

ועד אשר יצאו פדויים מארץ מצרים, ארבע מאות שנים,

ויהי בעצם היום הזה, יצאו כל צבאות ה' פדויים, מארץ מצרים.

וכעין דברים אלו, כתב רש"י הקדוש :

"בין הכל, משנולד יצחק עד עכשיו, היו ארבע מאות שנה,

משהיה לו זרע לאברהם, נתקיים 'כי גר יהיה זרעך' ⁷⁹.

ושלוש שנה, היו משנגזרה גזירת בין הבתרים, עד שנולד יצחק".

ויעויין עוד בזה, בדברי הגה"ק בעל "כלי יקר" זיע"א :

"ומהרי"א פירש ⁸⁰, שנתוספו להם ל' שנה בחטאם, כי היו ישראל במצרים רעים
וחטאים!

⁷⁹ בראשית, טו' - יג'.

⁸⁰ הוא זקני הגה"ק רבינו דון יצחק אברבנאל זיע"א.

כמו שנאמר ביחזקאל⁸¹, 'וְאֹדַע לָהֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם' וגו', 'וְאָמַר אֱלֹהִים אִישׁ שְׁקוּצֵי עֵינָיו הַשְּׁלִיכוּ'⁸².

ולי נראה, להוסיף ולומר -

שתוספת זמן זה⁸³, בא להם, לפי שרבים המה עמי הארץ, אשר לא רצו לצאת כלל ממצרים,

שהרי, בעבור זה מתו ד' חלקים, ב-ג' ימי אפילה⁸⁴.

וראיה לזה -

מהא שנאמר⁸⁵, 'וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם', כל אריכות זה למה לי,

כי היה לו לומר, 'וּמוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה'?

אלא, שרצונו לומר: שהקדוש ברוך הוא אמר לאברהם, 'כִּי גַר יִהְיֶה זְרָעְךָ'⁸⁶,

'גָּרִים', ולא תושבים,

'וְהָמָּה לְשׂוֹאֵה יְבֻקְשׁוּ'⁸⁷, להיות תושבים בארץ, ולא לצאת משם,

זהו שכתוב⁸⁸, 'אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם'.

⁸¹ כ' - ה'.

⁸² כ' - ז'.

⁸³ היינו:

תוספת הזמן של שלושים שנה.

⁸⁴ על מאמר הכתוב (שמות, יג' - יח'), 'וַיֹּסֶב אֱלֹהִים אֶת הָעַם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יָם סוּף, וַחֲמִשִּׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם', כתב רש"י הקדוש:

"מחומשים, אחד מחמשה יצאו, וארבעה חלקים מתו בשלושת ימי אפילה".

⁸⁵ שמות, יב' - מ'.

⁸⁶ בראשית, טו' - יג'.

⁸⁷ תהילים, סג' - י'.

⁸⁸ שמות, יב' - מ'.

רצונו לומר: אותן בני ישראל, אשר ישבו להם ישיבה של קבע, כתושבים, בארץ מצרים, המה גרמו אל מספר תל' שנה, כי בעבורם נתארך הקץ, עד שלבסוף נתרצו לצאת, חלק חמישי לפחות. ויובן מזה -

שלא היתה ישיבתם שמה תל' שנה, אלא ישיבתם שמה, כתושבים, גרם מספר תל' ."

ה. ובביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו אברהם חיים שור זיע"א⁸⁹:
"ונראה לפרש -

לפי שהיה נגזר על ישראל, שיהיו משועבדים במצרים, ארבע מאות ושלשים שנה,

כמו שנאמר⁹⁰, 'וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה ... יָצְאוּ כָּל צְבָאוֹת ה' וְגוֹמֵר,

וכמו שכתב הרמב"ן שם.

ועיקר שיעבודן של ישראל, לא היה אלא שמונים ושש שנה משנולדה מרים,

דלהכי נקראת 'מרים', על שם 'וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיְהֵם'⁹¹, כדאיתא במדרש חזית⁹².

נמצא, שלא נשתעבדו, אלא חלק חמישית ממה שהיה נגזר עליהם,

דחמשה פעמים פו', עולה תל'⁹³.

⁸⁹ בספרו הקדוש "תורת חיים", (חולין, צב' ע"א).

⁹⁰ שמות, יב' - מא'.

⁹¹ שמות, א' - יד'.

⁹² שיר השירים רבה, פרשה ב', א' (יא'), ד"ה "כִּי הִנֵּה הִסְתַּו".

⁹³ היינו:

באשר קושי השיעבוד, היה רק פו' שנים,

אם כן, הם נטלו בחלקם רק חלק אחד מתוך חמש.

ומהאי טעמא, היה בא שר של מצרים לעכב על ישראל,

שנאמר ⁹⁴, 'וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסְעֵי אֲחֵרֵיהֶם', כדאיתא במדרש ⁹⁵.

לפי שבא בטענה, שעדיין לא נגמר זמן שיעבודן!

ומהאי טעמא נמי, לא רצה הים לקרוע מתחילה, כיון דאכתי לא נשלם זמן

שנקבע להן!

ונראה -

דהיינו, כשחזרו המרגלים, אמרו ⁹⁶, 'עָמַלְק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי וגומר,

אמרו ישראל ⁹⁷, 'נִתְּנָה רֹאשׁ, וְנִשְׁוֶבָה מִצְרַיִמָּה'.

וכי שוטים היו, לחזור ולהיות משועבדים לפרעה?

אלא, לפי שלא נשתעבדו שם, כי אם חלק חמישית,

היו מסופקים בו במשה, שמא הוציאן מעצמו,

שאלו הוציאן ברשותו של מקום, לא היו עמלק ושאר עובדי כוכבים יושבין

ושומרין עליהן להורגן,

וחששו, שלא יגיע להן, כאשר הגיע לבני אפרים שמיהרו את הקץ, ונהרגו ⁹⁸,

לכך, רצו לחזור למצרים, ולהיות משועבדים, עד תשלום תל' שנה.

והנה, ידוע, כי חלומותיהן דשר המשקה והאופה, מאת ה' היתה זאת -

שכן, ה' פעמים פו', עולה בגימטריא למניין תל'.

⁹⁴ שמות, יד' - י'.

⁹⁵ "ילקוט שמעוני", (פרשת "שמות", רמז רמא').

⁹⁶ במדבר, יג' - כט'.

⁹⁷ במדבר, יד' - ד'.

⁹⁸ סנהדרין, צב' ע"ב.

כדי שיגיע הרווחה ליוסף הצדיק בפתרון, כי הגיע השעה שיצא למלוך מיד, לולי
שאמר לשר המשקים 'כי אם זכרתני אֶתְּדִי'⁹⁹,
וכיוון דעיקר חלומותיהן לטובתו של יוסף הוה, שימלוך על ידיהן,
ועל ידי כן, יבואו שמה יעקב ובניו,
לקיים מה שנאמר¹⁰⁰, 'כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ וְגו'.

לכך, הראה לו הקדוש ברוך הוא אז, בחלומו של שר המשקים, את כל הקורות
אשר יגיע על ידו לבני ישראל, עד שיצאו ממצרים,
והודיעו נמי, מהירות הקץ.

והיינו דאיתא במדרש רבה שם¹⁰¹: אָמַר לוֹ, אֶתְּ בְּשִׁרְתְּנִי בְּשׁוֹרָה טוֹבָה, אֶף אֲנִי
אֲבִשְׂרְךָ בְּשׁוֹרָה טוֹבָה - 'בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְכוּ'¹⁰²,
דיוסף, הבין, דעיקר חלומו לא בא אלא בשבילו, לבשרו טובתו של ישראל,
משום, דהוה קשיא ליה, ייתורא דחלום למה ליה?
דהוה מצי למימר: והנה שלשה שריגים ענבים לפני, וכוס פרעה בידי, ואשחט וגו'.
ומדנקט, 'וְהִנֵּה גֶפֶן לְפָנָי'¹⁰³ ... 'וְהִיא כְּפֶרֶחַת עֹלֶתָה נֹצֵה, הַבְּשִׁילוֹ אֲשֶׁכְּלֶתְיָה עֲנָבִים'¹⁰⁴,
שאינ כל זה לעניין שר המשקים, ודאי לבשרו ולהודיעו כל הקורות הוא בא,
שיבואו ישראל הנמשלים לגפן מצרימה, להיות משועבדים לפרעה,

⁹⁹ בראשית, מ' - יד'.

ועיין עוד בפירוש רש"י הקדוש, שם.

¹⁰⁰ בראשית, טו' - יג'.

¹⁰¹ בראשית רבה, פרשה פח', ה'.

¹⁰² בראשית, מ' - יג'.

¹⁰³ בראשית, מ' - ט'.

¹⁰⁴ בראשית, מ' - י'.

ולחכי המשילן עתה לגפן, לומר לו: מה גפן זה דורכין אותו ובוועטין בו, ואחר זמן הוא עולה על שולחן מלכים. כך ישראל יהיו משועבדים שמה בעבודת פרך, והכל יהיו דורסין עליהן,

כמה שכתוב ¹⁰⁵, 'עוֹדֵךְ מְסִתּוֹלֵל בְּעַמִּי, מַלְשׁוֹן דֶּרֶךְ סְלוּלָה.

ואחרי כן, יעלו למדריגה העליונה, להיות כמלכים,

כמה שכתוב ¹⁰⁶, 'וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶת כְּהַנִּים'.

והכי איתא בהדיא, במדרש פרשת בחוקותי ¹⁰⁷, דמהאי טעמא נמשלו ישראל לגפן.

ובא נמי, להודיעו מהירות הקץ -

ולחכי נאמר לו ¹⁰⁸, 'וְהִיא כְּפָרְחַת עֲלֵתָה נֹצָה, הַבְּשִׁילוֹ אֶשְׁכְּלֵתֶיךָ',

שכל זה, למהירות העניין,

כדאמר במדרש ¹⁰⁹, 'וְגַפְּן שֶׁהִפְרִיחָהּ, מִיָּד הַנֹּצָה. עֲנָבִים שֶׁהִנְצוּ, מִיָּד בְּשָׁלוֹי.

ומדנאמר לו - 'כּוֹס' 'כּוֹס', ארבע זימנין ¹¹⁰,

דבחד זימנא הוה סגי, דהוה מצי למימר: וכוס פרעה בידי, ואשחט אותם אל תוכו, ואתן אותנו על כף פרעה,

¹⁰⁵ שמות, ט' - יז'.

¹⁰⁶ שמות, יט' - ו'.

¹⁰⁷ ויקרא רבה, פרשה לו' - ב'.

¹⁰⁸ בראשית, מ' - י'.

¹⁰⁹ בראשית רבה, פרשה פח', ה'.

¹¹⁰ היינו:

"כּוֹס פְּרֵעָה בְּיָדֵי, וְאַקַח אֶת הָעֲנָבִים, וְאַשְׁחַט אֹתָם אֶל כּוֹס פְּרֵעָה, וְאַתֵּן אֶת הַכּוֹס עַל כֶּף פְּרֵעָה", (בראשית, מ' - יא').

"בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים, יֵשֵׂא פְּרֵעָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהִשִּׁיבָהּ עַל כַּנָּהּ, וְנִתְּנָה כּוֹס פְּרֵעָה בְּיָדוֹ, כַּמְשַׁפֵּט הָרֹאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מְשֻׁקָהוּ", (בראשית, מ' - יג').

הבין יוסף, דבהא נמי לבשרו הוא בא, לפרש דקרא, שבא להודיע מהירות הקץ, וקאמר, שכל כך ימהר הקדוש ברוך הוא את הקץ, עד שיהא ראוי להן לישראל לשתות בשביל כך ארבע כוסות,

לפי שהכוס רָמַז לישועה, שנאמר ¹¹¹, 'כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא'.

וְרָמַז לוֹ, שיחסר משיעבודן ארבעה חלקים, ולא ישתעבדו אלא חמישית,

לכך, ראוי להן לשתות ארבע כוסות ישועות, על ארבע חלקי ישועות.

אף על גב, דבחלומו דשר המשקה, לא נאמרו 'כּוֹס' 'כּוֹס', אלא שלושה פעמים ¹¹²,

ופעם רביעית, אמר לו יוסף בפתרונו ¹¹³ ?

יש לומר: כיון דשר האופים ראה בחלומו פתרונו דשר המשקים, כדאיתא במדרש

רבה ¹¹⁴, לכך, גם פתרונו שייך לחלומו, ועולה למניין.

והשתא, ניחא מה שקבעו חכמינו ז"ל ¹¹⁵, ארבע כוסות בליל פסח נגד ארבע

כוסות הללו,

שהרי, כל עיקר ארבע כוסות הללו, לא נאמרו אלא בשביל כן. כדפירשתי.

ונראה, דלהכי כתיב 'וְכּוֹס פְּרֵעָה בְּיַדִּי' ¹¹⁶, ולא כתיב 'וגביע פרעה', כמו שנאמר גבי

יוסף 'וְנָתַתְּ גְבִיעֵי' ¹¹⁷,

¹¹¹ תהילים, קטז' - יג'.

¹¹² היינו:

"וְכּוֹס פְּרֵעָה בְּיַדִּי, וְנָתַתְּ אֶת הַגְּבִיעִים, וְנָתַתְּ אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פְּרֵעָה", (בראשית, מ' - יא').

¹¹³ היינו:

"בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים, יֵשֵׂא פְּרֵעָה אֶת רֹאשְׁךָ, וְהִשִּׁבְךָ עַל כַּנֶּךָ, וְנָתַתְּ כּוֹס פְּרֵעָה בְּיַדִּי, כַּמִּשְׁפָּט הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מִשְׁקֵהוּ", (בראשית, מ' - יג').

¹¹⁴ בראשית רבה, פרשה פח', ד'.

¹¹⁵ ירושלמי, מסכת פסחים, פרק י' הלכה א', (דף סח' ע"ב).

¹¹⁶ בראשית, מ' - יא'.

רְמֵז, למה שפירשתי, 'פוס' בגימטריא שמונים וששה,

וכתיב 'פוס' ארבע זימנין¹¹⁸, רְמֵז, שיחסר מן השיעבוד פו' שנים - ארבע זימנין.
ושמא, להכי כתובים ארבע לשונות של גאולה, 'וְהוֹצֵאתִי¹¹⁹, 'וְהִצַּלְתִּי¹²⁰,
'וְגִאֲלֵתִי¹²¹, 'וְלִקְחֵתִי¹²²,

כנגד ד' חלקים, שנגאלו ממנו.

ולהכי כתיב 'וְחַמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'¹²³, מְחַמְשִׁים,

שלא נשתעבדו, אלא חלק חמישית.

ולפי מה שפירשתי, נראה -

¹¹⁷ בראשית, מד' - ב'.

¹¹⁸ היינו:

"וְכֹס פְּרַעַה בְּיָדִי, וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים, וְאֶשְׁחַט אֹתָם אֶל כֹּס פְּרַעַה, וְאֶתֵּן אֶת הַכֹּס עַל כַּף פְּרַעַה", (בראשית, מ' - יא').

"בַּעֲוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים, יֵשֵׂא פְּרַעַה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהִשִּׁיבָהּ עַל כַּנָּהּ, וְנִתְּנָה כֹּס פְּרַעַה בְּיָדִי, כַּמִּשְׁפָּט הַרְאִשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מִשְׁקֵהוּ", (בראשית, מ' - יג').

¹¹⁹ שמות, ו' - ו':

"לֵכֵן אָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלַת מִצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵיכֶם, וְגִאֲלֵתִי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה וּבִשְׁפָטִים גְּדִלִים".

¹²⁰ שמות, ו' - ו':

"לֵכֵן אָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלַת מִצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵיכֶם, וְגִאֲלֵתִי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה וּבִשְׁפָטִים גְּדִלִים".

¹²¹ שמות, ו' - ו':

"לֵכֵן אָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלַת מִצְרַיִם, וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵיכֶם, וְגִאֲלֵתִי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה וּבִשְׁפָטִים גְּדִלִים".

¹²² שמות, ו' - ז':

"וְלִקְחֵתִי אֶתְכֶם לִי לְעַם, וְהָיִיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים, וַיִּדְעֵתֶם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלוֹת מִצְרַיִם".

¹²³ שמות, יג' - יח'.

דהיינו הא דכתיב בפרשת ויגש¹²⁴, 'לָמָּה נְמוּת לְעֵינֶיךָ, גַּם אֲנַחְנוּ גַּם אֲדַמְתֵנוּ, קָנָה אֲתָנוּ וְאֵת אֲדַמְתֵנוּ בְּלֶחֶם, וְנִהְיָה אֲנַחְנוּ וְאֲדַמְתֵנוּ עֲבָדִים לְפָרְעָה, וְתוּ זָרַע וְנִחְיָה וְלֹא נְמוּת, וְהָאֲדָמָה לֹא תִשָּׂם. וַיִּקֹּן יוֹסֵף אֶת כָּל אֲדָמַת מִצְרַיִם לְפָרְעָה, כִּי מָכְרוּ מִצְרַיִם אִישׁ שְׂדֵהוּ, כִּי חִזַּק עֲלֵהֶם הָרָעָב, וַתְּהִי הָאָרֶץ לְפָרְעָה. וְאֵת הָעָם הֶעֱבִיר אֹתוֹ לְעָרִים, מִקְצֵה גְבוּל מִצְרַיִם וְעַד קֶצֶהוּ. רַק אֲדָמַת הַכְּהֹנִים לֹא קָנָה, כִּי חֹק לַכְּהֹנִים מֵאֵת פָּרְעָה, וְאָכְלוּ אֶת חֲקֵם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פָּרְעָה, עַל כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת אֲדָמָתָם. וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל הָעָם, הֵן קִנִּיתִי אֶתְכֶם הַיּוֹם וְאֵת אֲדָמַתְכֶם לְפָרְעָה, הֲאֵל לָכֶם זָרַע וְזָרְעֶתֶם אֶת הָאֲדָמָה. וְהָיָה בְּתַבּוּאֹתַי, וּנְתַתֶּם חֲמִישִׁית לְפָרְעָה, וְאַרְבַּע הַיָּדַת יִהְיֶה לָכֶם לְזָרַע הַשָּׂדֶה, וְלֹאֲכַלְכֶם, וְלֹאֲשֶׁר בְּבֵיתֵיכֶם, וְלֹאֲכַל לְטַפְכֶם.'

ויש לתמוה: **דמאי קא משמע לן הכתוב בכל זה? ...**

ונראה, דכולה עניינא, להכי נכתב, 'וְאֵת הָעָם הֶעֱבִיר אֹתוֹ לְעָרִים'¹²⁵ כדאמרן¹²⁶, **שלא יאמרו לישראל גולים אתם.**

וכי היכי שלא יאמרו מצרים לישראל, עבדים משועבדים אתם לפרעה,

לכך, קנאן לעבדים,

דישראל עבדים לפרעה הוּוּ ולא למצרים, דמצרים גופייהו עבדים לפרעה היו,

כדפירש רש"י ז"ל בפרשת יתרו¹²⁷, גבי 'אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, מִבֵּית עֲבָדִים'¹²⁸.

ולפי שראה יוסף, בחלומו של שר המשקים, שעתיד הקדוש ברוך הוא לוותר להן לישראל ד' חלקים משיעבודן, כדפירשתי,

לכך, יוסף נמי, היה נראה לו לוותר להם למצרים ארבעה חלקים משיעבודן,

¹²⁴ בראשית, מז', יט' - כד'.

¹²⁵ בראשית, מז' - כא'.

¹²⁶ חולין, ס' ע"ב.

¹²⁷ שמות, כ' - ב'.

¹²⁸ וזה לשון קודשו:

"עבדים למלך היו, ולא עבדים לעבדים".

דכיוון שקנאן רק בלחם בלבד, וכמו שאמרו לו ¹²⁹, 'קנה אתנו ואת אדמתנו
בלחם',

שורת הדין, היה, שיהיו משועבדין ליתן לו כל חמשה החלקים,

והוא אמר להן ¹³⁰, 'ונתתם חמישית לפרעה, וארבע הידת? הנה לכם', הרי שוויתר
להם ארבעה חלקי השיעבוד.

ועוד נראה לומר, דלכך וויתר להן יוסף ארבעה חלקי השיעבוד -

שאם יבוא שר של מצרים, ויקטרג לפני הקדוש ברוך הוא, לעתיד, כאשר יוותר
להם לישראל ארבעה חלקי השיעבוד, כדאיתא במדרש ¹³¹,

יהיה לו יתברך מקום להשיב, ויאמר לו: הרי גם לאומה שלך נחסר משיעבודן
ארבעה חלקים!

שהרעב והעבדות, נגזר היה על המצריים, מפיו יתברך!

שהרי, כשמת יעקב, חזר הרעב כמות שהיה ¹³²,

ויוסף, וויתר נגדם ארבעה חלקים.

והיינו דאיתא במדרש רבה ¹³³, ובזוהר ¹³⁴ -

'הים ראה וינס' ¹³⁵, מה ראה?

ראה ארונו של יוסף!

דכתיב ¹³⁶, 'וינס ויצא החוצה'.

¹²⁹ בראשית, מז' - יט'.

¹³⁰ בראשית, מז' - כד'.

¹³¹ "ילקוט שמעוני", (פרשת "שמות", רמז רמא').

¹³² תוספתא, סוטה, פ"ה ה"ט.

¹³³ בראשית רבה, פרשה פז', ח'.

¹³⁴ חלק ב', דף מט' ע"ב.

¹³⁵ תהילים, קיד' - ג'.

לפי שהים לא רצה לקרוע מעיקרא, בטענה שעדיין נחסרו ארבעה חלקי השיעבוד,

וכאשר ראה ארונו של יוסף, נזכר כי מידה במידה הוא!

כי היכי דיוסף וויתר להן למצריים ארבעה חלקי השיעבוד, כך וויתר הקדוש ברוך הוא לישראל ארבעה חלקי השיעבוד.

ואתי נמי שפיר, הא דכתיב¹³⁷, 'רַק אֲדַמָּת הַפְּהָנִים לֹא קָנָה' -

לפי שצפה יוסף, שאין שבט לוי עתיד להשתעבד לפרעה, וכמו שכתב רש"י ז"ל¹³⁸, וכן איתא במדרש רבה¹³⁹,

והטעם, כתב הרמב"ן ז"ל¹⁴⁰: ומנהג בכל עם, להיות להם חכמים מורי תורתם. ולכן, הניח להם פרעה שבט לוי, שהיו חכמיהם וזקניהם. והכל סיבה מאת ה'.

ולפי זה, היה לו מקום לעוז"א¹⁴¹, לטעון לפניו יתברך: שְׁגֹזֵר וְאָמַר 'כִּי גַר יִהְיֶה זְרָעֲךָ'¹⁴², סתמא, ומשמע דשבט לוי נמי בכלל!?

ולכך, הניח להן יוסף למצרים, גם כן מורי ענייניהן, דהיינו העובדי כוכבים ומזלות, שלא יהיו משועבדים,

ולכך, לא קנה אדמתן.

¹³⁶ בראשית, לט' - יב'.

¹³⁷ בראשית, מז' כב'.

¹³⁸ שמות, ה' - ד'.

¹³⁹ שמות רבה, פרשה ה', טז'.

¹⁴⁰ שמות, ה' - ד'.

¹⁴¹ במסכת בבא בתרא (עד' ע"א), איתא:

ששמו של שרו של ים, הוא "רהב".

ברם, בפירוש הרא"ש על התורה (שמות, יד' - כו'), מצינו:

ששמו של שרו של ים, הוא "עוזא".

¹⁴² בראשית, טו' - יג'.

אי נמי, איפכא -

לפי שיוסף היה מוכרח להניח לעובדי כוכבים ומזלות של מצרים אדמתן, כי חוק להן מאת פרעה,

לכך, גם הוא יתברך הניח להן לישראל שבט לוי, מורי תורתנו הקדושה, שלא יהיו משועבדים לפרעה,

ולא היה שום מקום לשר מצרים לטעון כלום.

וכיוון דארבע כוסות, הן נגד ארבעה חלקים השיעבוד שנחסר להן, ניחא מה שתיקנום על היין דווקא, ולא בשאר משקים -

לפי שאותן תל' שנים, שנגזרו על ישראל להשתעבד במצרים, כדי לזכותן בחומר השיעבוד,

מזוהמת הנחש הוה!

ולכך כתיב ¹⁴³, 'וַיִּנְצָא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבְּרָזָל מִמִּצְרָיִם', דכשם שמצרפין זהב וכסף בתוך הכור להסיר סיגן, כך נצטרפו ישראל במצרים להסיר זוהמתן.

וזוהמת הנחש, ביין הוה!

כמאן דאמר ¹⁴⁴, עץ שאכל אדם הראשון, גפן הוה.

ולחכי, שלח יוסף לאביו יין ישן, כדאיתא במדרש ¹⁴⁵ -

ד- 'יין יָשֵׁן', עולה תל' ¹⁴⁶,

רַמְזוּ, שהגיע השעה שתתקיים הגזירה, ד-תל' שנה.

¹⁴³ דברים, ד' - כ'.

¹⁴⁴ ברכות, מ' ע"א.

¹⁴⁵ מגילה, טז' ע"ב.

¹⁴⁶ היינו:

המילים "יין ישן", עולים בגימטריא 430,

שהם, כמניין ה-תל' שנים.

וזהו 'יין יְשָׁן', פירוש, מזמן אדם הראשון!

וכיון דוויתר להן ארבעה חלקי השיעבוד ד-'יין יְשָׁן', לכך תיקנו ארבע כוסות על היין" ¹⁴⁷.

ו. במסכת שבת ¹⁴⁸, מצינו לדרשתו של רבי שמואל בר נחמני משם רבי יונתן:
"מאי דכתיב ¹⁴⁹, 'כִּי אֶתְּהָ אָבִינוּ, כִּי אֶבְרָהָם לֹא יִדְעָנוּ, וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִכְרְנוּ, אֶתְּהָ ה' אָבִינוּ גִּאֲלָנוּ מֵעוֹלָם שְׂמֵד'?"

לעתיד לבוא, יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם, בניך חטאו לי!

אמר לפניו, ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך.

אמר ¹⁵⁰, אימר ליה ליעקב, דהוה ליה צער גידול בניס, אפשר דבעי רחמי עלייהו,
אמר ליה ¹⁵¹, בניך חטאו!

אמר לפניו, ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך.

אמר ¹⁵², לא בסבי טעמא, ולא בדדקי עצה.

אמר לו ליצחק, בניך חטאו לי!

אמר לפניו, ריבונו של עולם, בְּנֵי וְלֹא בְּנֵיךְ?

בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם ¹⁵³, 'בְּנֵי בְּכָרֵי',

¹⁴⁷ ויעויין עוד בדברי רבינו זיע"א, שהאריך והרחיב לבאר עוד בעניין נשגב זה.

¹⁴⁸ פט' ע"ב.

¹⁴⁹ ישעיה, סג' - טז'.

¹⁵⁰ היינו:

הקדוש ברוך הוא.

¹⁵¹ היינו:

הקדוש ברוך הוא ליעקב אע"ה.

¹⁵² היינו:

הקדוש ברוך הוא.

עכשיו, בְּנִי ולא בניך?

ועוד, כמה חטאו -

כמה שנותיו של אדם? שבעים שנה!

דל עשרין דלא ענשת עליהו ¹⁵⁴, פשו להו חמשין ¹⁵⁵,

דל כה' דלילותא ¹⁵⁶, פשו להו כה' ¹⁵⁷,

דל תרתי סרי ופלגא, דצלויי ומיכל ודבית הכסא ¹⁵⁸, פשו להו תרתי סרי ופלגא ¹⁵⁹,

אם אתה סובל את כולם, מוטב!

ואם לאו, פלגא עלי ופלגא עליך ¹⁶⁰!

---

¹⁵³ שמות, ד' - כב'.

¹⁵⁴ היינו:

כאשר נוריד כל שנים משנותיו של האדם, שהלא, אין האדם בר עונשין של דיני שמים, אלא, עד גיל כל שנה.

¹⁵⁵ היינו:

נשאר לנו חמישים שנים.

¹⁵⁶ היינו:

כאשר נוריד מתוך אותם חמישים שנים, שעשרים וחמש שנים מתוכם הם לילות.

¹⁵⁷ היינו:

נשאר לנו עשרים וחמש שנים.

¹⁵⁸ היינו:

כאשר נוריד מתוך אותם עשרים וחמש שנים, שתיים עשרה וחצי שנים, של תפילות, אכילה, ובית הכסא.

¹⁵⁹ היינו:

נשאר לנו, שתיים עשרה וחצי שנים.

¹⁶⁰ היינו:

חצי מהשנים שנשארו, שהם שש שנים ורבע - אסבול אני,

ואם תמצוי לומר, כולם עלי, הא קריבית נפשי קמך¹⁶¹ ."
והדברים, מתמיהים וזועקים, עד לב השמים:
והלא, יצחק אע"ה, נאזר במידת הגבורה,
ואם כן, הוא היה צריך לומר, "ימחו על קדושת שמך"?
ולא זו בלבד, שהוא לא עשה זאת,
אלא, שהוא היחיד, שהכניס את ראשו ורובו, ללמד זכות על עם ישראל?
ובשונה ממנו, אברהם אע"ה, הנאזר במידת החסד, לא לימד זכות על עם
ישראל!?
והנה, קושיא זו תתעצם ביותר, וכפי שיתבאר להלן:
א. יעקב אע"ה, היה "שלימא דאבהן"^{162 163},
והיינו -
שיעקב אע"ה, במידתו "מידת תפארת", היה שלם וכלול אף במידותיהם של
אבותיו הקדושים - אברהם ויצחק, "מידות החסד והגבורה".
ב. כמו כן, יעקב אע"ה, היה כלול יחד עם משה רע"ה,

ואת שש השנים ורבע הנותרות, יסבול הקדוש ברוך הוא.

¹⁶¹ היינו:

הרי הקרבתי את נפשי לפניך, במעשה העקידה.

¹⁶² "זוהר הקדוש", חלק א', דף קמז' ע"ב.

ובעוד מקומות.

¹⁶³ צא ולמד מה שכתב בספר "תשב"ץ קטן" (סי' תקמא'), לבעל "הגהות מיימוניות" על הרמב"ם:

"יעקב אבינו, נקרא ישראל, לפי שהיה סוף האבות, ובו כלל האבות והאמהות,

ישראל -

יצחק, שרה, רבקה, רחל, אברהם, לאה".

דהנה, על מאמר הכתוב ¹⁶⁴, "ויאמר ראובן אל אביו, לאמר, אֶת שְׁנֵי בְנֵי תַמִּית אִם
לֹא אֲבִיאָנוּ אֵלֶיךָ, תִּנְהָ אֶתוֹ עַל דְּדִי, וְאֲנִי אֲשִׁיבְנוּ אֵלֶיךָ", כתב "בעל הטורים":
"ב' במסורה ¹⁶⁵, דין ¹⁶⁶, ואידך ^{167 168} - וּפְתָה תַמִּית קִנְאָה'.
דורש אותו במדרש, בעדת קורח - דכתיב בהו קנאה ¹⁶⁹,
וְיִקְנְאוּ לְמִנְשָׁה בְּמַחְנֶה' ¹⁷⁰ - אלו דתן ואבירם.
בשביל שאמר ¹⁷¹, 'אֶת שְׁנֵי בְנֵי תַמִּית', נתקיים בשני בניו, והם דתן ואבירם.
'אֶת שְׁנֵי' - בגימטריא, הם דתן ואבירם ¹⁷².
ובביאור העניין, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ¹⁷³:
"שוב ראיתי בדברי המקובלים ¹⁷⁴, דיעקב ומשה הם גוף אחד, ובמידה אחת,

¹⁶⁴ בראשית, מב' - לז'.

¹⁶⁵ היינו:

ב' פעמים, מצאנו במסורה לשון של "תמית".

¹⁶⁶ היינו:

מאמרו של ראובן, לאביו - יעקב אע"ה.

¹⁶⁷ היינו:

המקום השני, שבו מצאנו לשון של "תמית".

¹⁶⁸ איוב, ה' - ב'.

¹⁶⁹ היינו:

ש-ב' מקומות אלו, בהם נאמר לשון של "תמית", נאמרו בעניינו של קורח שהיה בו את ענין הקנאה.

¹⁷⁰ תהילים, קו' - טז'.

¹⁷¹ בראשית, מב' - לז'.

¹⁷² היינו:

המילים "אֶת שְׁנֵי", עולים בגימטריא למניין 761,

וכמו כן, המילים "הם דתן ואבירם" עם ג' המילים, עולים למניין זה.

¹⁷³ בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה.

אלא, שזה הוא למעלה מזה.

וכמו שכתב בתיקונים ¹⁷⁵, יעקב מלבר ומשה מלגאו,

ופירש הרב של"ה ז"ל ¹⁷⁶, יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה

מרכבה להנעלם של תפארת שהוא הדעת ...

הרי בפירוש, דמשה ויעקב הם במידה אחת,

ולזה נתקיים הדבר, על ידי משה רבינו ע"ה."

ומבואר מדברי הקדושים :

שמכיוון שמשה רע"ה ויעקב אע"ה, קשורים זה בזה,

אם כן, כאשר דתן ואבירם מתו על ידי משה רבינו ע"ה,

נחשב הדבר, כאילו מתו על ידי יעקב אע"ה.

וממילא, אמירתו של ראובן ¹⁷⁷, "אֶת שְׁנֵי בְנֵי תְּמִית",

נתקיימה, שהמית משה רע"ה - מכוחו של יעקב אע"ה, את שני צאצאיו של

ראובן - דתן ואבירם.

ג. הגאולה האחרונה, תלויה ועומדת בזכותו של משה רע"ה,

דהנה, כתב ה"זוהר הקדוש" ¹⁷⁸ :

¹⁷⁴ יעויין בדברי ה"זוהר הקדוש" (בראשית, דף כג' ע"ב): "ובגין כך, יעקב משה ויוסף כחדא אזלי".

ועיין עוד בספר "עץ חיים", להמהרח"ו זיע"א (שער הכללים. ובשער מ', דרוש ו').

ובספר "עמק המלך", להגה"ק רבינו נפתלי הרץ בכרך זיע"א (שער יד', פרק קיח'),

ובספר "קהלת יעקב", להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוזה מלובלין" זיע"א (ערך לב').

¹⁷⁵ "תיקוני הזוהר" (תיקון יג', דף כט' ע"א).

¹⁷⁶ בראשית, פרשת "ויצא", תורה אור - ב'.

¹⁷⁷ בראשית, מב' - לז'.

¹⁷⁸ "זוהר חדש", דף ח'.

"דְּהִכִּי שְׁמַעְנָא מֵרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, תִּלְתָּא גְלִיזַת גְּלוּ יִשְׂרָאֵל, וְחִזְרוּ בְּזִכּוֹתֵהוֹן
דְּתִלְתָּא אָבוֹת,

וְגִלּוֹתָא רְבִיעָאָה, בְּזִכּוֹתָא דְּמֹשֶׁה יִתְחַזְּרוּן! ¹⁷⁹."

ולאור כל זאת, תתעצם הקושיא ביותר:

דהנה, לאחר שאנו יודעים, שיעקב אע"ה היה שלם בכל מידותיהם של האבות
הקדושים, ואף היה כלול במשה רע"ה,

אם כן, הגאולה האחרונה, שנעשית על ידי משה רע"ה,

תלויה ועומדת, אף ביעקב אע"ה,

וממילא, היא הנותנת, שיעקב אע"ה, הוא שצריך לעמוד ולהפציר בעבור גאולתם
של ישראל?

א. במסכת פסחים ¹⁸⁰, מצינו לדרשתו של רב עזירא, משמו של רב, ומשמו של
רב אשי:

"מאי דכתיב ¹⁸¹, 'וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד, וַיִּגְמַל'?

עמיד הקדוש ברוך הוא, לעשות סעודה לצדיקים, ביום שְׁיִגְמַל חסדו לזרעו של
יצחק.

לאחר שאוכלין ושותין, נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה, לברך,

ואומר להן: איני מברך, שיצא ממני ישמעאל.

אומר לו ליצחק: טול וברך,

אומר להן: איני מברך, שיצא ממני עשו.

¹⁷⁹ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

שְׁכַךְ שְׁמַעְתִּי מֵרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, שְׁלֹשׁ גְלִיזַת גְּלוּ יִשְׂרָאֵל, וְחִזְרוּ בְּזִכּוֹתֵם שֶׁל שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,

וּבְגִלּוֹת הַרְבִּיעִית, יִחִזְרוּ בְּזִכּוֹת מֹשֶׁה!

¹⁸⁰ קיט' ע"ב.

¹⁸¹ בראשית, כא' - ח'.

אומר לו ליעקב: טול וברך,

אומר להם: איני מברך, שנשאתי שתי אחיות בחייהן, שעתידה תורה לאוסרן עלי.

אומר לו למשה: טול וברך,

אומר להם: איני מברך, שלא זכיתי ליכנס לארץ ישראל, לא בחיי ולא במותי.

אומר לו ליהושע: טול וברך,

אומר להן: איני מברך, שלא זכיתי לבן,

דכתיב יהושע בן נון¹⁸², 'נון בְּנוֹ, יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ'.

אומר לו לדוד: טול וברך,

אומר להן: אני אברך, ולי נאה לברך,

שנאמר¹⁸³, 'כֹּס יְשׁוּעוֹת אִשָּׁא, וּבָשִׁם ה' אֶקְרָא'."

ויעויין בדברי רבינו הרי"ח הטוב זיע"א¹⁸⁴:

"יובן, על פי הגמרא דשבת, דף פט' ע"ב -

כי לעתיד לבוא, יאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם, 'בניך חטאו וכו',

ושניהם¹⁸⁵, ישיבו, 'ימחו על קדושת שמיד'.

ורק יצחק אבינו ע"ה, יגיש טענות להצלתם,

ולכן, אומרים לו¹⁸⁶, 'כִּי אֶתָּה אֲבִינוּ'. יעויין שם.

וכיוון שהוא מצילם, לכך קראם על שמו - זרעו של יצחק."

¹⁸² דברי הימים א', ז' - כז'.

¹⁸³ תהילים, קטז' - יג'.

¹⁸⁴ בספרו הקדוש "בן יהודע", (שם).

¹⁸⁵ היינו:

אברהם ע"ה ויעקב ע"ה.

¹⁸⁶ ישעיה, סג' - טז'.

ח. עוד כתב רבינו זיע"א:

"אמר ז'רעו ש'ל י'צחק' -

כי לעתיד, תהיה הגאולה במידת הגבורה, שהיא מידת יצחק,

וכמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק ¹⁸⁷, 'ולא בקסף תגאלו': אלא מסטרא דזהב סטרא דיצחק.

והנה, מה שאמר 'עתידי הקדוש ברוך הוא, לעשות סעדה לצדיקים', מאמר זה אינו כפשוטו, אלא מיוסד על דרך החידה והמשל, בסוד כמוס, והוא מורה על עניין תכלית שלימות המיתוק, שיהיה לגבורות, שהם בסוד שם אלהים.

ולזה אמר, 'ביום שיגמל חסד עם זרעו של יצחק' -

רמז לגבורות, כי יצחק הוא סוד מידת הגבורה, ואותו היום נעשה תכלית שלימות המיתוק שאין למעלה ממנו.

ונרמז ב-'פוס של ברכה' -

כי 'פוס' מספר 'אלהים' ¹⁸⁸, שהוא הגבורות,

והברכה, רמז למיתוק.

ועניין הסעודה, יש בו סוד עמוק, דאיתא ב-'רעיא מהימנא' ¹⁸⁹ -

'מסטרא דשכינתא עלאה, סעודתא רברבא. ומסטרא דמלכותא, סעודתא זעירא'. עיין שם.

וזהו שאמרו 'עתידי הקדוש ברוך הוא לעשות סעדה לצדיקים' -

¹⁸⁷ ישעיה, נב' - ג'.

¹⁸⁸ היינו:

.86

¹⁸⁹ חלק ג', דף רנ"ו ע"ב.

היא סעודה גדולה, 'מסטרא דשכינתא עלאה', שהיא בינה עילאה לצדיקים, הם צדיק עליון וצדיק תחתון.

'ביום שִׁיגְמֹל חֶסֶד עִם זָרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק' -

כלומר, שיתמתקו הגבורות, שהם זרעו של יצחק, בחסדים.

ולכן, אברהם ויצחק, שיצאו מהם ישמעאל ועשיו, שעבדו אלוהים אחרים,

נמנעים, מלהיות על ידם גמר זה של תיקון הגבורות דשם אלוקים שבקדושה.

וכן יעקב אבינו ע"ה, שנשא שתי אחיות, שהם לאה ורחל, אשר בניינם הוא על ידי גבורות אלו דשם אלוקים, וגם שלא טרח בתיקונם כמו שטרח דוד המלך ע"ה,

נמנע, מלהיות על ידי גמר התיקון הזה של מיתוק גבורות שם אלוקים.

וכן משה רבינו ע"ה, שלא נכנס לארץ ישראל, שהיא סוד לאה ורחל אשר בניינם הוא על ידי הגבורות האלה,

נמנע, מלהיות על ידו גמר התיקון והמיתוק הזה שלהם.

וכן יהושע, שלא זכה להוליד בן זכר, שהוא בסוד החסדים,

אלא, רק הוליד נקבה, שהיא סוד הגבורה,

נמנע, מלהיות על ידי גמר התיקון והמיתוק גבורות אלו, אשר יהיה על ידי החסדים.

ורק דוד המלך ע"ה, שטרח בחייו מאוד מאוד במלחמות ה' אשר נלחם למטה, ובזמירות ושירות ותשבחות אשר נלחם למעלה,

השלים תיקון רחל, בהיותו בחברון, אשר מלך שבעה שנים,

והשלים תיקון לאה, כשמלך בירושלם,

והשלים בניינם, בתיקון ומיתוק הגבורות השייכים להם, ביגיעה רבה,

לכן, ראוי שיהיה על ידי גמר ותכלית מיתוק ותיקון הגבורות השייכים להם.

לכך, כשנותנים לו 'פוס שֶׁל בְּרָכָה', לברך, שהוא לשון מליצה על גמר התיקון ומיתוק הגבורות, שהם בסוד 'פוס' בחסדים הרמוזים בברכה,

כי 'הברכה', מספר רלב', כמניין ד' הויו"ת במילואם: עב' ¹⁹⁰ סג' ¹⁹¹ מה' ¹⁹² בן' ¹⁹³,

שהם סוד חסדים, שבהם יתמתקו גבורות שם 'אלהים', שהוא מספר 'כוס',
אז יאמר דוד המלך ע"ה -

'אָנִי אֶבְרָךְ', מצד שטרחתי בחיי, לתקן את רחל, ולמתק הגבורות השייכים לה,
'וְלִי נָאֵה לְבָרְךְ', מצד שטרחתי בחיי, לתקן את לאה, ולמתק הגבורות השייכים
לה.

ועיין ב-ישער הפסוקים, לרבינו האר"י ז"ל, בפסוק ¹⁹⁴, 'וַיִּקֶם דָּוִד מֵעַל מִשְׁכְּבוֹ' -
דוד המלך ע"ה, היה מבחינת עלמא דנוקבא,
לכן, הוצרך לתקן מציאות כל הנוקבא בשלימותא וכו'.

ונודע, כי הם שנים, ונקראים לאה ורחל, והיה צריך לתקן את שניהם,
ובתחילה, תיקן את רחל, וזה סיבה למה נתעכב דוד המלך ע"ה בחברון שבע שנים
כְּשֶׁמָלַךְ, ואחר כך הלך לירושלים,
לפי שחברון היא קרית ארבע, שהיא רחל, כנודע,
ולאה, היא ירושלים, וכנודע בעניין ציון וירושלים,

¹⁹⁰ היימן:

יוד הי ויו הי.

¹⁹¹ היימן:

יוד הי ואו הי.

¹⁹² היימן:

יוד הא ואו הא.

¹⁹³ היימן:

יוד הה וו הה.

¹⁹⁴ שמואל ב', יא' - ב'.

וכשגמר בשבע שנים שישב בחברון לתקן את רחל, הלך לירושלם לתקן את לאה וכו'. עד כאן לשונו.

הרי נמצא מפורש בדברי רבותינו ז"ל -

דעיקר התיקון שנעשה ללאה ורחל, שהם בחינת ארץ ישראל, היה על ידי דוד המלך ע"ה, והוא הדבר אשר כתבנו לעיל בסייעתא דשמיא.

עוד מצינו, מה שפירש רבינו ז"ל, בפסוק ¹⁹⁵, 'אֵלֶּה שְׁמוֹת הַגְּבֻרִים אֲשֶׁר לְדָוִד', וזה לשונו -

אמרו רבותינו ז"ל, **כי דוד המלך ע"ה, היה מצטער להשלים האָלף**.

והעניין הוא, **כי שם 'אֵלֶּהִים', הוא כוח כל הדינין והגבורות,**

ובכוח שם זה, היה דוד מתגבר על הקליפות, שהם אויביו.

והנה, אם תמלא שם זה ¹⁹⁶ - בההי"ן, יעלה אָלף, בסוד ריבועו הנקרא אחוריים מלאים ¹⁹⁷,

והנה, אחוריים אלה, בהיותם פשוטים הנקראים שורש השם הזה, יעלו בגימטריא מאתים ¹⁹⁸,

¹⁹⁵ שמואל ב', כג' - ח'.

¹⁹⁶ הייבו:

שם "אֵלֶּהִים".

¹⁹⁷ כזה:

אל"ף,

אל"ף למ"ד,

אל"ף למ"ד ה"ה,

אל"ף למ"ד ה"ה יו"ד,

אל"ף למ"ד ה"ה יו"ד מ"ם.

¹⁹⁸ כזה:

א',

אבל המילוי, שהוא החלל והאוויר שבתוך הפשוט, הוא שמונה מאות ¹⁹⁹,
ובכוחו, היה הורג שמונה מאות חלל בפעם אחת,
והיה מצטער, שיוכל להשלים השורש השם, שהוא הפשוט, שהוא מספר מאתיים,
כדי להשלים האָלף, ולא עלה בידו.
זה סוד ²⁰⁰, 'אַיִכָּה יִרְדָּף אֶחָד אֶלְפִי'. עד כאן לשוננו, יעיין שם.
ובוודאי, מה שלא עלה בידו, מפני שעדיין לא הגיע זמן גמר שלימות התיקון
המיתוק הראוי להיות,
אך לעתיד, יעלה בידו, ויעלה, וכאשר ביארנו עניין פֹּסֶל בְּרָכָה.
ולכן, הוא נוטל את ה-'פֹּסֶל' שהוא שם 'אַלֵּהִים' דקדושה, המזומן לברכה,
לברכו ולמתקו ולתקנו, כשהגיע זמן גמר התיקון שלו, ואומר ²⁰¹: 'פֹּסֶל יְשׁוּעוֹת
אֶשָּׂא',
שאעשהו ישועות, דהיינו חסדים הנקראים ישועות,
יען, כִּי בְּשֵׁם ה', שהוא סוד החסדים, אֶקְרָא.

א"ל,

אל"ה,

אלה"י,

אלהי"ם.

¹⁹⁹ כזה:

אל"ף,

אל"ף למ"ד,

אל"ף למ"ד ה"ה,

אל"ף למ"ד ה"ה יו"ד,

אל"ף למ"ד ה"ה יו"ד מ"ם.

²⁰⁰ דברים, לב' - ל'.

²⁰¹ תהילים, קטז' - יג'.

ובזה, מובן בסייעתא דשמיא, 'האָלף לךְ שְׁלמה, וּמֵאַתְּיָם לְנִטְרִים אֶת פְּרִי' 202 .
ודוק".

ט. הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א, האריך להרחיב בשגב קדושת האכילה
ובייחוד בעניין "סעודת מצווה" 203 , ואשר קדושה זו הינה היסוד לכל הקדושות
204 , ושייכת דווקא אצל עם ישראל 205 , ושעתידים בני ישראל לקבל שכר עבור
סעודותיהם שנעשו בקדושה ובטהרה 206 207 , ולאחר דבריו הקדושים והנפלאים,
כתב כדלהלן 208 :

202 שיר השירים, ח' - יב'.

203 בפרשתן, (עמודים תקא'-תקג').

204 בפרשת "קדושים", (עמודים שעו'-שעז').

205 בפרשת "קדושים", (עמוד שעז').

206 בפרשת קדושים, (עמוד שפא').

207 על מאמר הכתוב (יואל, ב' - כ'), "וְאֶכְלֶתֶם אֶכּוֹל וְשָׁבֹעַ, וְהִלַּתֶם אֶת שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר עָשָׂה
עִמָּכֶם לְהַפְלִיא, וְלֹא יִבְשׁוּ עַמֵּי לְעוֹלָם", כתב סגנון של ישראל - הגה"ק רבינו לוי יצחק זיע"א
מברדיטשוב, (בספרו הקדוש "קדושת לוי", ליקוטים):
"ויבואר, על דרך שמבואר ב-תנא דבי אליהו ובמדרש -

בשעה שיעשה הקדוש ברוך הוא סעודה גדולה של ליתן, יביא הקדוש ברוך הוא את הרשעים, לראות
בטובתן של ישראל.

ובאמת, יש לדקדק -

למה זה יהיה דווקא בשעת סעודה?

ונראה -

כי הקדוש ברוך הוא, ישלם שכר טוב לישראל, בשני בחינות.

שכר אחד, מתורה ומצוות ותפילה ותפילין, ושאר המצוות שעשו ולמדו ישראל עם קדושו.

וסעודה גדולה, הוא שכר טוב לישראל, מה שאכלו משום מצוות הבורא עליהם, והיינו סעודות שבת ויום
טוב והכנסת אורחים.

ונמצא -

על שאר המצוות, מה שהקדוש ברוך הוא יתן לישראל, לא ירע בעיני רשעים, כיוון שהם לא עשו המצוות.

²⁰⁹ ונפלא בזה, להבין מה שאמרו ²¹⁰, על הכתוב ²¹¹, "וַיִּגְדַל הַיְלָד, וַיִּגְמַל, וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מְשֻׁתָּה גְדוֹל - בְּיוֹם הַגְּמִל אֶת יִצְחָק" - "עתיד הקדוש ברוך הוא, לעשות סעודה לצדיקים, ביום שְׁיִגְמַל חסדו לזרעו של יצחק".

והנה, מאמרם, תמוה בכפליים -

ראשית כל, סעודה זו, מה טיבה?

ועוד, מה היא הכוונה "לזרעו של יצחק"?

ברם, לדברינו, יובן בסייעתא דשמיא, שעתיד הקדוש ברוך הוא לשלם לבניו שכר עבור הסעודות ²¹², "לזרעו של יצחק" דייקא,

"זרעו של יצחק", היינו, החדורים ברוח קדושת האכילה שנטע בנו יצחק אבינו, שאכילתו נעלית אף יותר מקורבנות,

אבל על אכילה, הלא הם אוכלים ושותים יותר מישראל, זה ירע בעיניהם, ויהיה להם עוגמת נפש יותר ויותר.

לכך -

יביא הקדוש ברוך הוא את הרשעים, לראות בשכר טוב של ישראל, דווקא בשעת סעודה, שהוא השכר על אכילתם לשם ה'.

וזהו הרמז (ויאל, ב' - כו'), 'וְאָכַלְתֶּם אֶכּוֹל וְשָׂבֹעַ, וְהִלַּלְתֶּם אֶת שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְּלִיא, וְלֹא יִבְשׂוּ עַמֵּי לְעוֹלָם',

כי הפליא, הוא לשון הפרשה,

כלומר, אף על פי שאתם אוכלים כמו ישראל, יעשה הקדוש ברוך הוא הפרשה לכם, וישלם שכר טוב על אכילתכם,

ועל זה, צריכים אתם להלל את ה'.

²⁰⁸ בפרשת "קדושים", (עמודים שפב'-שפג').

²⁰⁹ תורף דבריו הקדושים של רבינו זיע"א.

²¹⁰ פסחים, קיט' ע"ב.

²¹¹ בראשית, כא' - ח'.

²¹² וכמו שנתבאר לעיל בהערה 208.

וממילא, זכאים הם לשכר מיוחד עבור הסעודות, מה שנרמז באותה סעודה
שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לצדיקים לעתיד לבוא.

זאת ועוד, על מאמר הכתוב ²¹³, "ויאמר יצחק אל בנו, מה זה מהרפת למצא בני,
ויאמר, כי הקרה יהיה אלהיך לפניי", אמרו רבותינו ז"ל ²¹⁴ -
"רבי יוחנן וריש לקיש -

חד מנהון אמר, אם לקרבנך המציא לך הקדוש ברוך הוא, שפאמר ²¹⁵, וישא
אברהם את עיניו, וירא והנה אילי,
למאכלך, על אחת כמה וכמה.

ואוחרנא אמר, אם לזויגך המציא לך, דכתוב ²¹⁶, 'הקרה נא לפני היום', וכתוב ²¹⁷,
'וירא, והנה גמלים באים',
למאכלך, על אחת כמה וכמה."

והרי זה נורא, שאכילתו של יצחק, חשובה יותר מקורבנות,
ומכאן נלמד, עד היכן גדולה קדושת האכילה.

וזוהי ההדגשה "לזרעו של יצחק", שכן, מובטח לנו שכר מיוחד, על היותנו
ממשיכים כוח קדושתו של "פחד יצחק" אבינו.

ולאור דברינו האמורים, יתבאר לנו, מה שאמרו ²¹⁸ -

שדוד הע"ה, יאמר באותה סעודה, "אני אברך, ולי נאה לברך".

ותמוה מאוד הלשון הזה, לאותו עניו, "וידוד הוא הקטן" ²¹⁹ - "שהקטין עצמו"
כמבואר במסכת מגילה ²²⁰ ?

²¹³ בראשית, כז' - כ'.

²¹⁴ בראשית רבה, פרשה סה', יט'.

²¹⁵ בראשית, כב' - יג'.

²¹⁶ בראשית, כד' - יב'.

²¹⁷ בראשית, כד' - סג'.

²¹⁸ פסחים, קיט' ע"ב.

ברם, כיוון שמהות אותה הסעודה, היא שכר האכילה בקדושה ²²¹,
 הרי, שביותר מתאים השכר למלך ישראל,
 שלמרות כבוד המלכות ושולחנו שולחן מלכים, בכל זאת, כל עשיותיו, היו מְכוּנּוֹת
 לכבוד מלכותו יתברך,
 וכדרך שמצינו ברבינו הקדוש ²²², שלא נהנה מהעולם הזה אפילו באצבע קטנה,
 ואף ששולחנו היה כשולחן מלכים ²²³.
 וזוהי גדולתם של ישראל קדושים, שיחד עם התענוגים, והעושר, ומעדני מלכים,
 בכל זאת כל אכילותיהם ומעשיהם הם בקדושה,
 ובניגוד לאומות העולם, שאינה שייכים בקדושת אכילת העולם הזה.
 ונפלא בזה, להבין, מה שאמרו ²²⁴, שכוסו של דוד הע"ה, לעלמה דאתי, יהיה
 רכא' לוגין,
 שנאמר ²²⁵, "כֹּסֵי רְוָה", "רְוָה", בגימטריא רכא'.
 שכן, מספר רכא' - ארך', רומז לעולם שכולו ארוך, והיינו עולם הבא.
 וזאת, מחמת שכל חייו ואכילתו בקדושה של דוד הע"ה בעולם הזה, היו מְכוּנּוֹת
 אל התכלית הנצחית של העולם הבא, עולם שכולו ארוך.
 ומעתה, תשכיל ותבין:

א. לצורך זירוז היציאה ממצרים, חישב הבורא ית"ש את הקץ, מזמן לידתו
 של יצחק אע"ה ²²⁶,

²¹⁹ שמואל א', יז' - יד'.

²²⁰ יא' ע"א.

²²¹ וכמו שנתבאר לעיל בהערה 208.

²²² כתובות, קד' ע"א.

²²³ עבודה זרה, יא' ע"א.

²²⁴ יומא, עו' ע"א.

²²⁵ תהילים, כג' - ה'.

שכן, תכלית בריאת העולם, היתה במידת הגבורה - מידת הדין ²²⁷, מידתו של יצחק אע"ה.

ועל פי חשבון זה, חשבון לידתו של יצחק אע"ה, מזדרז ובא מעמד מתן תורה, בכדי שישוב העולם אל תיקונו, על ידי ש-"פסקה זוהמתן" ²²⁸, וישוב העולם לנהוג בתיקון מידת הגבורה - מידת הדין.

ב. יצחק אע"ה, הוא הראשון אשר נימול בגיל ח' ימים, וזכה וזיכה עניין זה לזרעו אחריו, עד אשר נקראו בשם "זרעו של יצחק",

ובעבורו נתקנה הברכה: "אֲשֶׁר קִדְּשׁ יָדָיו מִבְּטָן, וְחֹק בְּשָׂאָרוֹ שָׁם, וְצִאֲצָאֵיו חֲתָם בְּאוֹת בְּרִית קִדְּשׁ" ²²⁹.

ג. לאור כל זאת, בזמן הסעודה שתהיה לעתיד לבוא ²³⁰, יפתחו בכבודו של יצחק אע"ה, שישא "כוס של ברכה",

שכן, מילת "כוס", עולה בגימטריא כמניין שם "אֱלֹהִים", המרמז על מידתו של יצחק אע"ה, מידת הגבורה - מידת הדין,

וזאת, מפני שבזכותו נתקצרה גלות מצרים ²³¹, והוא אשר מליץ זכות על בני ישראל לעתיד לבוא ²³².

²²⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²²⁷ וכפי שביאר רש"י הקדוש, (בראשית, א' - א').

²²⁸ שבת, קמו' ע"א.

יבמות, קג' ע"ב.

עבודה זרה, כב' ע"ב.

²²⁹ יעו"ין בדברי ה-"זוהר הקדוש", (חלק א', דף צו' ע"א).

עוד יעו"ין בדברי רש"י הקדוש במסכת שבת, (קלז' ע"ב. בד"ה "אשר קידש ידיו מבטן").

²³⁰ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ז'-ח'-ט'.

²³¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²³² וכמו שנתבאר לעיל באותיות ו'-ז'.

ומכוח רצונו שיחזור העולם לנהוג במידתו, מידת הגבורה - מידת הדין ²³³,
ומכוח קדושתו בעניין ברית המילה, וכפי שנתבאר, הוא אשר יהפך בזכותם
של בניו.
ד. דוד הע"ה, אשר תיקן את עניין מידת הדין בשלימותה ²³⁴, ואשר שָׁשׁ ושמח
על מצוות המילה שניתנה בשמיני ²³⁵, השלים לאותו התיקון אשר התחיל בו
יצחק אע"ה.
ה. ובאומרו ²³⁶: "אני אברך, ולי נאה לברך", הוא תיקן את עניין שיעבוד
מצרים תל' שנים ²³⁷, אשר נרמז בעניין ה' פעמים "כוס" ²³⁸,
שכן, במאמרו: "אני אברך, ולי נאה לברך", ישנם ה' תיבות, הנרמזים בעניין
"כוס" של ברכה.
ו. ולפיכך, אמר דוד הע"ה ²³⁹, "טוב לי תורת פיך, מאֲלֶפֶי זָהָב וְכֶסֶף":
והזכיר "זָהָב" בראשונה כנגד יצחק אע"ה ²⁴⁰, על אף שמילת "וְכֶסֶף" היא כנגד
אברהם אע"ה ²⁴¹,
שכן, דוד הע"ה, השלים את תיקון מידת הגבורה - מידת הדין ²⁴², מידתו של
יצחק אע"ה,

²³³ וכפי שביאר רש"י הקדוש, (בראשית, א' - א').

²³⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²³⁵ מנחות, מג' ע"ב.

²³⁶ פסחים, קיט' ע"ב.

²³⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²³⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²³⁹ תהילים, קיט' - עב'.

²⁴⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁴¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁴² וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

והתורה הקדושה, אשר טובה היא "מֵאֲלֵפֵי זָהָב וְנֶכְסֵף", היא אשר מביאה את העולם אל תיקונו.

ד. בכינורו של דוד הע"ה היו עשרה נימין²⁴³, וכעניין הכינור שיהיה עולם הבא²⁴⁴, וביאור העניין כך הוא:

מחמת שזכה דוד הע"ה להשלים את תיקון מידת הגבורה - מידת הדין²⁴⁵, מידתו של יצחק אע"ה,

שהיא עיקר הנהגת העולם הבא²⁴⁶,

הוא נהג בכל הליכותיו, בבחינת עולם הבא.

ה. הנה, דוד הע"ה, התקין להם לישראל "מאה ברכות" בכל יום, המסלקות את המוות^{247 248},

והנה, במילים "ארץ ק' דויד"²⁴⁹, נרמזים: ארץ' לוגין שיהיו בכוסו של דוד הע"ה לעתיד לבוא²⁵⁰, ו-ק' ברכות בכל יום המסלקים את המוות.

ומילים אלו, עולים בגימטריא למניין שמה', כמניין מילת "שמד" עם הכולל. וביאור העניין:

דהנה, כבר נתבאר לעיל²⁵¹, שבעת שיעבוד מצרים נחסרו מניין ד' פעמים "כוס", העולים בגימטריא למניין "שמד".

²⁴³ כן כתב התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, בתרגומו (תהילים, צב' - ג').

²⁴⁴ ערכין, יג' ע"ב.

²⁴⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁴⁶ וכפי שביאר רש"י הקדוש, (בראשית, א' - א').

²⁴⁷ מנחות, מג' ע"ב.

²⁴⁸ וכן נפסק להלכה בטור ובשו"ע (או"ח, סימן מו', סעיף ג').

²⁴⁹ כך נכתב שמו רנא' פעמים בדברי התנ"ך.

²⁵⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁵¹ באות ה'.

ומעתה, כאשר נתבאר לנו כוחו של דוד הע"ה, הממשיך ומתקן את הנהגתו של יצחק אע"ה, עד אומרו "אני אברך, ולי נאה לברך", נרמז הדבר, באותם המילים "ארך ק' דויד"²⁵², וכמו שנתבאר.

שכן בזכותו, יתמתקו אותם שמד' השנים, ועם מניין הכולל - שמה', יסתלק המוות מן העולם, "ביום שְׁיִגְמַל חֶסֶד עִם זָרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק"²⁵³.

ובפרט, שבעת נשיאת כוס של ברכה, מתמתק מידת הדין הנרמז בשם "אלהים"²⁵⁴.

זאת תורת העול"ה:

א. השפעת האכילה בקדושה ובטהרה, הרי היא יסוד לכל הקדושות, ומעלתם של עם ישראל בלבד, ועל אחת כמה וכמה בסעודת מצווה²⁵⁵.

ב. יצחק אע"ה, עומד השכם והערב על גאולתם של בניו²⁵⁶, הן בכוח מידתו מידת הגבורה - מידת הדין²⁵⁷, והן בכוח קדושת אכילתו²⁵⁸, והן בכוח שנימול ביום השמיני ונעשה "ידיד" להבורא ית"ש²⁵⁹.

ג. ולפיכך, דוד הע"ה, אשר השלים את כוח מידתו של יצחק אע"ה²⁶⁰, ובפרט בעניין קדושת האכילה²⁶¹, ואשר שָׁשׂ ושמח על קדושת המילה שניתנה ביום השמיני²⁶²,

²⁵² כך נכתב שמו רנא' פעמים בדברי התנ"ך.

²⁵³ פסחים, קיט' ע"ב.

²⁵⁴ "מגלה עמוקות", (פרשת "ואתחנן", אופן לה').

²⁵⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁵⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁵⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ח', ובתחילת אות ז.

²⁵⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁵⁹ וכמו שנתבאר לעיל בתחילת אות ז.

יזכה למתק את אותם שמד' שנים ²⁶³, בהם לא השתעבדו בני ישראל ²⁶⁴,
ויקדש על הכוס, "כוס של ברכה", בבחינת מיתוק הדינים ²⁶⁵.
ד. אשר על כן, חוב גדול, חוב שאין לך זכות גדולה ממנו, מוטלת על "זרעו של
יצחק", אשר מסר ומוסר נפשו עליהם ²⁶⁶,
להתקדש בקדושת ברית המילה, ובקדושת האכילה, בקדושה ובטהרה שאין
למעלה הימנה,
ואזי, יהיה "אפרו של יצחק, צבור ועומד לכפרה" ²⁶⁷, להחיש את גאולתינו
ברחמים גדולים, ולביטול ולמיתוק הדינים מעלינו, במהרה בימינו אמן.
יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²⁶⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁶¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁶² וכמו שנתבאר לעיל בתחילת אות זו.

²⁶³ וכמו שנתבאר לעיל בתחילת אות זו.

²⁶⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

²⁶⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁶⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁶⁷ לשונו הקדוש של רש"י הקדוש בפרשתן, (בראשית, כב' - יד').

"וְצַתַּתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוּמַתִּי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- ~~~
- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד